

جرائم رشاء و ارتشاء در رویه دادگاهها

توحید زینالی

وکیل پایه یک دادگستری

بنیاد بین‌المللی حقوقی سنا

«بنیاد بین‌المللی حقوقی سنا» با تیمی متشکل از مؤلفین، مدرسین، وکلا و کارشناسان مجرب با کارگروه‌های تخصصی در حوزه‌های: املاک و اراضی، سرقتی، بیمه‌ای، گمرکی، ثبتی، وصول مطالبات، تنظیم قراردادها، ارث و امور حسبی، امور خانواده و مسائل کیفری آماده ارائه مشاوره و پاسخگویی به سؤالات حقوقی هم‌میهنان محترم می‌باشد.

گروه وکلای سنا: ۸۸۶۵۱۲۰-۸۸۱۴۰۶۰۲-۰۲۱

ارتباط مستقیم با دفتر واحد دعاوی: ۸۸۱۴۰۸۰۸

انتشارات چراغ دانش

«بنیاد بین‌المللی حقوقی سنا» مفتخر است اعلام دارد به‌عنوان مجموعه فنی و متخصص در حوزه حقوقی کشور در جهت توسعه و تعمیق دانش و نظام حقوقی کشور با شروع به کار معاونت تحقیقات و پژوهش‌ها از طریق الحاق «انتشارات چراغ دانش» و تغییر مدیریت این انتشارات توانسته است در مهلت بسیار کوتاه آثار حقوقی ارزشمندی با ویژگی «**کاربردی و آموزشی**» به جامعه حقوق تقدیم نماید امید است با لطف و عنایات حضرت حق و همراهی و همکاری مستمر و مداوم اساتید، قضات، وکلا، کارشناسان و دانش‌پژوهان در حوزه تألیف و انتشار کتب حقوقی، زمینه تعالی و تحقق عهد و راهبرد «بنیاد بین‌المللی حقوقی سنا» فراهم گردد.

تهران، میدان هفت‌تیر، ورودی مدرس، کوچه مازندرانی، پ ۴، ط ۶، واحد ۱۴

تلفن تماس: ۰۲۱ ۸۸۱۴۰۶۰۱-۲

www.cheraghdanesh.com

چراغ دانش، چراغ راه اندیشه هاست

فهرست کلی

مقدمه	۱۱
معرفی جرائم رشاء و ارتشاء و نمونه شکوائیه	۱۵
مبحث اول: روند عملی رسیدگی به جرم در دادسرا و دادگاه	۱۷
مبحث دوم: ارکان تشکیل دهنده جرائم رشاء و ارتشاء	۲۸
مبحث سوم: احکام ویژه در خصوص جرائم رشاء و ارتشاء	۴۰
مبحث چهارم: تشریفات رسیدگی به جرائم رشاء و ارتشاء	۴۳
جرائم رشاء و ارتشاء در آرای دیوان عالی کشور	۴۸
مبحث اول: آراء وحدت رویه دیوان عالی کشور	۵۰
مبحث دوم: آرای اصراری دیوان عالی کشور	۵۴
مبحث سوم: آرای شعب دیوان عالی کشور	۵۵
جرائم رشاء و ارتشاء در آرای دادگاهها	۸۰
جرائم رشاء و ارتشاء در نشستهای قضائی	۱۱۰
جرائم رشاء و ارتشاء در نظریه‌های مشورتی	۱۴۹
جرائم رشاء و ارتشاء در قوانین و مقررات	۱۷۹
از قانون تشدید مجازات مرتکبین ارتشاء، اختلاس و کلاهبرداری	۱۸۱
از قانون مجازات اسلامی	۱۹۰
منابع و مأخذ	۱۹۳

فهرست جزئی

مقدمه	۱۱
معرفی جرائم رشاء و ارتشاء و نمونه شکوائیه	۱۵
مبحث اول: روند عملی رسیدگی به جرم در دادسرا و دادگاه	۱۷
گفتار اول: تنظیم شکوائیه و مراجعه به دادرای صالح	۱۷
گفتار دوم: ارجاع پرونده به دادگاه بدوی و تعیین وقت رسیدگی	۲۳

گفتار سوم: ارجاع پرونده به دادگاه تجدیدنظر و تعیین وقت رسیدگی	۲۴
گفتار چهارم: اجرای حکم در دادرسی محل وقوع جرم	۲۴
مبحث دوم: ارکان تشکیل دهنده جرائم رشاء و ارتشاء	۲۸
گفتار اول: عنصر قانونی جرائم رشاء و ارتشاء	۲۸
گفتار دوم: عنصر مادی جرائم رشاء و ارتشاء	۳۳
گفتار سوم: عنصر روانی جرائم رشاء و ارتشاء	۳۹
مبحث سوم: احکام ویژه در خصوص جرائم رشاء و ارتشاء	۴۰
گفتار اول: شروع به جرم «رشاء و ارتشاء»	۴۰
گفتار دوم: معاونت در جرائم رشاء و ارتشاء	۴۱
گفتار سوم: شرکت در جرائم رشاء و ارتشاء	۴۱
مبحث چهارم: تشریفات رسیدگی به جرائم رشاء و ارتشاء	۴۳
گفتار اول: صلاحیت مراجع قضائی در رسیدگی به جرائم رشاء و ارتشاء	۴۳
گفتار دوم: طریقه تقدیم شکوائیه و هزینه‌های قانونی آن	۴۴
شکوائیه ارتشاء	۴۶
شکوائیه ارتشاء	۴۷
جرائم رشاء و ارتشاء در آرای دیوان عالی کشور	۴۸
مبحث اول: آراء وحدت رویه دیوان عالی کشور	۵۰
۱. وجود علل و کیفیات مخففه در جرائم ارتشاء، اختلاس و کلاهبرداری	۵۰
۲. دادگاه صالح در رسیدگی به جرم ارتشاء	۵۱
۳. تعزیری بون جرم ارتشاء	۵۱
مبحث دوم: آرای اصراری دیوان عالی کشور	۵۴
۱. انتساب جرم ارتشاء به کارمند دولت	۵۴
مبحث سوم: آرای شعب دیوان عالی کشور	۵۵
۱. مشارکت در جرائم اختلاس و ارتشاء	۵۵
۲. عدم شمول مرور زمان بر جرائم رشاء و ارتشاء	۵۷
۳. اخذ رشوه توسط کارکنان بخش خصوصی	۵۹
۴. پرداخت رشوه به مأمورین دولت حین انجام کار	۶۴

۵. مرجع تجدیدنظر در محکومیت به پرداخت رشوه به شخص نظامی ۶۶
۶. تفاوت مبلغ رشوه در متن کیفرخواست و دادنامه‌های بدوی و تجدیدنظر ۷۰
۷. شرایط تحقق جرم ارتشاء ۷۲
- جرائم رشاء و ارتشاء در آرای دادگاه‌ها ۸۰**
۱. دادن رشوه به مأمورین فرودگاه ۸۲
۲. کشف اموال موضوع جرم رشوه ۱۰۲
۳. محکومیت به حبس و جزای نقدی و انفصال از خدمات دولتی به جهت ۱۰۴
- جرائم رشاء و ارتشاء در نشست‌های قضائی ۱۱۰**
۱. شمول مقررات کیفری اخذ رشوه دربارهٔ سربازان وظیفه ۱۱۲
۲. عدم شناسایی راشی و تکلیف مال ناشی از ارتشاء ۱۱۳
۳. عنوان جزایی اخذ رشوه جهت اعلام به مراجع قضائی ۱۱۵
۴. مفهوم «در حکم مرتشی» موضوع ماده ۳ قانون تشدید مجازات ۱۱۶
۵. تحویل چک یا سند به‌عنوان رشوه ۱۱۷
۶. منظور از شکایت رشوه دهنده در تبصره ماده ۵۹۲ قانون مجازات اسلامی ۱۱۹
۷. چگونگی استرداد سود ناشی از ارتشاء ۱۲۱
۸. شروط لزوم تحقق بزه ارتشاء ۱۲۴
۹. اقدام ضابطین دادگستری با صحنه‌سازی برای پرداخت وجه به‌عنوان رشوه ۱۲۶
۱۰. رسیدگی به استرداد مال منوط به اثبات جرم ربا ۱۲۷
۱۱. معافیت راشی در صورت مضطر بودن ۱۳۰
۱۲. پرداخت رشوه به کارمند و امتناع گزارش آن توسط کارمند ۱۳۱
۱۳. صدور گواهی خلاف واقع از سوی طبیب با اخذ رشوه ۱۳۳
۱۴. رشوه از مال غیر ۱۳۴
۱۵. دریافت وجه قبل از انجام عمل جراحی ۱۳۶
۱۶. قرار بازداشت موقت موضوع مقررات قانون تشدید مجازات مرتکبین ۱۳۷
۱۷. پرداخت وجه یا مال به مستخدمان دولت به‌عنوان رشوه توسط ضابطین ۱۳۹
۱۸. پرداخت رشوه به علت اضطرار ۱۴۱
۱۹. پرداخت وجه از سوی راننده مختلف جهت نادیده گرفتن تخلف ۱۴۲

۲۰. تشخیص سهو و اکراه در عمل راشی ۱۴۳
۲۱. تخلفات متعدد کارمند دولت ۱۴۴
۲۲. مصداق قانونی عدم استرداد عین یا مثل یا قیمت مال ناشی از ۱۴۶
- جرائم رشاء و ارتشاء در نظریه‌های مشورتی ۱۴۹**
۱. تعلیق از شغل و انفصال موقت از خدمت در جرائم اختلاس، ارتشاء، ۱۵۱
۲. تخفیف در مجازات‌های اختلاس، ارتشاء و کلاهبرداری ۱۵۲
۳. میزان مجازات اخذ رشوه کارکنان نیروهای مسلح ۱۵۳
۴. تعیین مجازات جرم ارتشاء ۱۵۵
۵. مجازات مبالغ بالای ۵ هزار ریال رشوه ۱۵۷
۶. اعتراض به قرار بازداشت موقت در مورد ارتشاء ۱۵۸
۷. اعمال ماده ۲۵ در مورد جرائم قانون تشدید مجازات مرتکبین ارتشاء و اختلاس ۱۵۹
۸. انفصال از شغل و محرومیت از حقوق اجتماعی به علت اخذ رشوه ۱۶۰
۹. تخفیف مجازات در مورد قانون تشدید مجازات ارتشاء ۱۶۱
۱۰. تعلیق مجازات ارتشاء ۱۶۱
۱۱. تعلیق مجازات در مورد شرکاء و معاونین بزه اختلاس، ارتشاء و جعل ۱۶۲
۱۲. غیرقابل گذشت بودن ارتشاء ۱۶۲
۱۳. بازداشت موقت مرتشی ۱۶۳
۱۴. نسخ مواد ۶۷ و ۷۰ قانون تعزیرات ۱۶۳
۱۵. شروع به جرم ارتشاء ۱۶۴
۱۶. بازداشت با قرار تأمین دیگری غیر از بازداشت موقت در مورد ارتشاء ۱۶۵
۱۷. وجود ملازمت بین عمل راشی و مرتشی ۱۶۵
۱۸. تعلیق تعقیب جرائم ارتشاء و اختلاس و کلاهبرداری ۱۶۶
۱۹. قابلیت تعلیق و شرایط آن در جرائم اختلاس، ارتشاء، کلاهبرداری ۱۶۷
۲۰. دریافت وجه برای انجام امری در مراجع دولتی توسط غیر کارمند ۱۶۸
۲۱. رشاء یا ارتشاء و مالکیت راشی نسبت به مال مورد رشوه ۱۶۹
۲۲. رفع تعلیق از کارمند معلق ۱۶۹
۲۳. ارتشاء و اختلاس نیروهای مسلح ۱۷۰

۲۴	صلاحیت دادگاه نظامی در مورد ارتشاء فرد نظامی و غیرنظامی	۱۷۱
۲۵	محدودیت تخفیف مجازات در مورد ارتشاء در اختلاس	۱۷۱
۲۶	صلاحیت رسیدگی به جرم ارتشاء	۱۷۲
۲۷	تعلیق جرائم تعزیری نوجوانان	۱۷۳
۲۸	تعدد جرم در جرائم اختلاس و ارتشاء و کلاهبرداری	۱۷۴
۲۹	شروع به جرم ارتشاء، اختلاس، کلاهبرداری	۱۷۶
۳۰	مرور زمان در جرم ارتشاء	۱۷۷
۱۷۹	جرائم رشاء و ارتشاء در قوانین و مقررات	
۱۸۱	از قانون تشدید مجازات مرتکبین ارتشاء، اختلاس و کلاهبرداری	۱۸۱
۱۹۰	از قانون مجازات اسلامی	۱۹۰
۱۹۳	منابع و مأخذ	

مقدمه

معمولاً رویه عملی دادگاه‌ها در استنباط از قوانین و مقررات در جهت انطباق با مصادیق واقعی تا حدودی متفاوت است، با آنچه در کلاس‌های تئوریک دانشگاه‌ها به دانشجویان حقوق آموزش داده می‌شود که البته روند آموزشی و طریق ارائه مطالب در کلاس‌های درسی هم به شکلی است که برای طی مراحل تحصیلی صرف مطالعه و پاسخ به سؤالات به صورت تئوری و بدون تطبیق با مصادیق عملی کفایت می‌کند. به این ترتیب معمولاً چون امکان انجام کار عملی قبل از خروج از دانشگاه برای دانشجویان این رشته وجود ندارد فارغ‌التحصیلان وقتی وارد مرحله کار می‌شوند با کمبود آگاهی و اطلاعات از رویه قضائی و شیوه استدلال و استنباط عملی دادگاه‌ها مواجه هستند؛ لیکن اهمیت آگاهی از رویه قضائی با ورود به میدان کار و فعالیت بر هیچ فارغ‌التحصیل حقوقی پوشیده نیست. بی‌تردید تنها منبع آموزش عملی و کالت، قضاوت و به‌طور کلی حقوق، بعد از حضور عملی در دادگاه‌ها و جلسات رسیدگی، همین رویه قضائی می‌باشد؛ به عبارت دیگر مطالعه تصمیمات، پرسش و پاسخ‌ها و اختلاف‌نظرهای کسانی که هر روز به صورت عملی در حال انطباق قوانین با مصادیق واقعی هستند می‌تواند اطلاعات کاربردی و عملی را در اختیار خواننده قرار دهد.

اگرچه فارغ‌التحصیلان حقوق بیش از سایرین به مطالعه رویه قضائی نیازمند هستند؛ اما هیچ قشری از جامعه بزرگ رشته حقوق قضائی نمی‌تواند بی‌نیاز از مطالعه و تحقیق و تفحص در این حوزه باشد؛ زیرا رویه قضائی در واقع روح زنده و محرک رشته حقوق است که دائم در حال تغییر و تحول می‌باشد و غفلت از این حوزه به قیمت عقب‌ماندگی از علم واقعی حقوق و جامعه حقوقدانان تمام خواهد شد. از این رو ناشران تخصصی این حوزه، هرکدام به طریقی نسبت به جمع‌آوری و انسجام‌بخشی به مطالب و موضوعات راجع به رویه قضائی اقدام می‌کنند که انتشارات چراغ دانش نیز در همین راستا و برای انجام بخشی از وظیفه فرهنگی خود در نظر دارد نسبت به تدوین و جمع‌بندی مطالب رویه قضائی به صورت منظم و منحصر به فرد با ویژگی‌های مخصوص

برای هر دعوا طی یک کتاب جداگانه به صورت کاربردی و با دسترسی آسان به مطالب هر دعوا اقدام نماید. در راستای تأمین این هدف مجموعه‌ای از کتاب‌ها هر کدام تحت عنوان کلی «دعوی... در رویه دادگاه‌ها» شامل موارد زیر تدوین و تألیف خواهد شد:

۱. آراء وحدت رویه؛

۲. آراء اصراری؛

۳. آراء شعب دیوان عالی کشور؛

۴. آراء دادگاه‌های بدوی و تجدیدنظر؛

۵. نشست‌های قضائی؛

۶. نظریه‌های مشورتی؛

۷. قوانین و مقررات مرتبط با موضوع؛

۸. نمونه دادخواست و معرفی دعوا.

در این مجموعه سعی شده است رویه قضائی کشور در خصوص هر دعوا به صورت منسجم و منظم گردآوری شود تا وکلا، حقوقدانان و قضات محترم در مراجعه به رویه قضائی در کمترین زمان به بهترین وجه مطالب مطلوب خود را یافته و استفاده نمایند. با توجه به تعدد بسیار آراء دادگاه‌ها (دادگاه بدوی و تجدیدنظر) در برخی موارد حداکثر سعی بر آن بوده از موارد متفاوت آراء صادره در موضوع نمونه در قسمت رأی آورده شود و همچنین در سایر موارد؛ مثل آراء وحدت رویه، آراء دیوان عالی کشور، موارد مرتبط به موضوع ذکر شده است تا با توجه به اهمیت این آراء مورد استفاده خوانندگان و مراجعه‌کنندگان عزیز قرار گیرد.

مختصر ویژگی‌های کتاب:

۱. تدوین و گردآوری منظم و منسجم تمام مطالب مربوط به دعوا؛

۲. تقسیم‌بندی موضوعی برای هر کدام از مطالب؛

۳. ارائه معرفی دعوا و نمونه دادخواست در اول مجموعه؛

۴. ذکر عنوان برای هر مطلب به صورت خلاصه در فهرست؛

۵. دسترسی سهل و آسان به مطلب دلخواه در کمترین زمان.

«گروه پژوهشی» انتشارات مفتخر خواهد شد از تجربیات، آراء و سایر مطالب حقوقی موجود نزد اساتید، وکلا، حقوقدانان و سایر همکاران در راستای مفیدتر شدن مجموعه در چاپ‌های بعدی استفاده نماید. لذا موجب خرسندی خواهد بود که خوانندگان عزیز از هر صنف ضمن ارسال انتقادات و پیشنهادات خود در مورد هر کدام از موضوعات به صورت (کتبی یا از طریق ایمیل یا تلفنی) ما را در پربار کردن مجموعه حاضر یاری فرمایند.

مدیر مسئول انتشارات

یک هزار و سیصد و نود و شش

فصل اول

معرفی جرائم رشاء و ارتشاء و نمونه شکوائیه

